

Dziennik Grodziski

Nr 17/06 (17)

JEDYNA V-ŚWIATOWA GAZETA UKAZUJĄCA SIĘ CODZIENNIE

Za ćwierć liberta

Str. 1 – Flesz, Kondolencje
Str. 2, 3, 4 – Nora prokuratora

MINĄŁ DZIEŃ

Na wniosek "Kancelerza z Krakowa" Książę odwołał Ministra Dziedzictwa Narodowego baroneta Rosenkranza. Hrabia Poleszczyk ogłosił jednocześnie, że do finałowego konkursu o stołek dostali się K. Jarosławska, Z. Browarczyk i L. Karakachanow. Wicehrabia Bartkowiak natychmiast zauważył, że pani Jarosławska nie posiada obywatelstwa. Pragnąc ukryć swoją zwyczajną niekompetencję Kancelerz zwyczajnie odparł, że jakby co to się nada. Nada się, albo się nie nada.

...

Panna Lilianna złożyła przysięgę Szlachetnej Damy Księstwa Sarmacji. Nikt nie wie o co chodzi.

NOWY DZIEŃ

Imieniny Sulimira i Sulisława. Sto lat!

...

Być może dzisiaj zostaną w końcu ogłoszone wyniki kwalifikacji do Kadry Narodowej w skokach narciarskich. Nie chwaląc się – Redakcja będzie miała jednego skoczna w kadrze. Czy to będzie kadra A czy B...

Redakcja pragnie bardzo serdecznie zaprosić Drogich Czytelników do wyrażania opinii o naszej gazecie. Bez Was i słów płynących od Was nasze funkcjonowanie byłoby bezcelowe. Dlatego czekamy na Wasze listy i kartki pocztowe, a także przekazy pieniężne i przelewy. Dyżur przy programach pocztowych pełnią dziś:

Redaktor Naczelny
markiz@kowalczykowski.net

Red. Opalski tworzący Wasz ulubiony cykl 'Nora prokuratora'
accursius@tlen.pl

Czekamy na listy!

**Do Wiecznej Czytelni odszedł
Popiesh Always I.**

**Nieutulona w żalu redakcja składa wszystkim
wiernym, a przede wszystkim sobie najszczerze,
płynące prosto z serca kondolencje.**

NORA PROKURATORA MMMMmmmmmmmmHm...

Prawo małżeńskie. A co to za zwierz?

Pewnie nie jeden z nas był obecny na czymś ślubie. A to brata, a to kuzynki, czasem obcej osoby. Czy zastanawialiście się po co cała ta ceremonia, skąd to się wzięło i dlaczego wygląda jak wygląda. Przeszukując stare archiwa w budynku Prokuratury Generalnej znalazłem różne stare księgi skąd wyczytałem takie oto wieści...

W prawie małżeńskim rozróżniamy 2 sfery prawne

1.Prawo małżeńskie osobowe

Przed przyjęciem chrześcijaństwa przez Polskę dominuje świecka forma zawarcia małżeństwa. Po przyjęciu chrześcijaństwa upowszechnia się forma kościelna, która dopiero po soborze Trydenckim czyli od poł. XVI w, umacnia się w Polsce i obejmuje całą ludność katolicką. Ta forma kościelna podlega oczywiście prawu kanonicznemu. Na początku XIX w wraz z kodeksem napoleona znów pojawia się forma świecka.

2.Prawo małżeńskie majątkowe - to prawo podlega przepisom prawa państwowego, świeckiego.

Początek małżeństwa w Średniowieczu, czyli jak zacząć małżeństwo. Yeach!

Przyjmuje się, że istniały 3 formy początku, zawarcia małżeństwa:

- 1.**Małżeństwo przez porwanie** - z czasem porywający płacił okup za porwaną dziewczynę.
- 2.**Kontrakt typu kupno - sprzedaż**, czyli po prostu umowa.
- 3.**Darowizna z rewanżem** - rewanżem ponieważ świadczenie jednej ze stron jest niewspółmierne do świadczenia drugiej strony.

Wszystkie te trzy formy prowadzą do zawarcia małżeństwa umownego, w którym obie strony wyrażają zgodną wolę na zawarcie małżeństwa (w mniejszym czy większym stopniu).

Małżeństwo ze względu na formę zawierano w 2 etapach:

- 1.Etap pierwszy to **ZMÓWINY**.
- 2.Etap kolejny to **WZDAWINY**.

ZMÓWINY to umowa zawierana przez dwie rodziny bez udziału kobiety (przyszłej żony). Była to tzw. Rzeczywista umowa ślubna. Umowa ta określała:

- osoby przyszłych małżonków
- termin zawarcia małżeństwa
- wysokość posagu
- w czym posag ma zostać wypłacony
- termin wydania bądź wypłaty posagu
- wadium czyli gwarancja wykonania zmwówin.

WZDAWINY to akt wykonania umowy ślubnej. Na wzdawiny składały się takie elementy jak:

- akt oddania małżonki podczas uroczystości określonych zwyczajem lub religią. W tym czasie zainteresowani mogą wyrazić swoją wolę, którą przyjmuje tzw dziewczosłęb. Następnie jest uczta upamiętniająca fakt wzdawin J
- przenosiny, czyli ceremonialne przeniesienie panny młodej do domu męża
- pokładziny czyli fizyczne dopełnienie małżeństwa
- wypłacenie posagu
- zapisanie przez męża dla żony wiana
- zakończenie władzy rodziców panny młodej.

Kościelne formy zawierania małżeństwa

Informacje o formach kościelnych zawierania małżeństwa w pierwszym okresie po wprowadzeniu i upowszechnieniu się chrześcijaństwa w Polsce znajdujemy z sprawozdaniach legatów papieskich, którzy przyjeżdżali kontorolować rzowój i stan Kościoła Katolickiego w Polsce.

Dziennik Grodziski

Nr 17/06 (17)

JEDYNA V-ŚWIATOWA GAZETA UKAZUJĄCA SIĘ CODZIENNIE

Za ćwierć liberta

Pierwszym legatem był **Piotr z Capurii** przebywający w Polsce od 1197r, który stwierdził, że ludność nie w pełni przestrzega przepisów kościelnych odnośnie zawierania małżeństw. Można więc wnioskować, iż jeszcze pod koniec XII w. W Polsce forma kościelna zawierania małżeństw nie była zbyt szeroko rozpowszechniona i za całą mocą sankcjonowana przez państwo.

Kolejne informacje na ten temat przynoszą nam postanowienia **Synodu Wrocławskiego, który odbył się w 1240 r.** Ustalona na nim, że małżeństwo powinno być zawierane w parafii nupturientów, a jeżeli pochodzą oni z dwu parafii to właściwa jest parafia kobiety. Synod stwierdził ponadto, że małżeństwa które nie zostaną zawarte w formie kościelnej, są to małżeństwa tajemne i nieważne. Można je konwalidować (uzdrowić) poprzez zawarcie ślubu w formie kościelnej. W tym okresie ustaliła się praktyka, że w sprawach małżeńskich właściwe są sądy kościelne.

Pod koniec XIII w. Pojawia się instytucja **ZAPOWIEDZI**, które w 1219 r. wprowadza IV Sobór Laterański. Ślub mają poprzedzać trzykrotne zapowiedzi, ogłaszane w parafiach nupturientów, a każdy kto zna przyczyny uniemożliwiające zawarcie danego małżeństwa powinien o tym fakcie powiaomć proboszcza. Szlachta sprzeciwiała się tej instytucji. Początkowo Kościół udzielał zwolnienia od zapowiedzi rodzinie panującej, ale już w 1440r. od wymogu zapowiedzi została zwolniona cała szlachta.

ZARĘCZINY w dawnym prawie polskim to akt ściśle formalny, rodzący określone skutki prawne. Z punktu widzenia prawa zaręczyny trzeba traktować jako kontrakt, umowę w której strony zobowiązują się do zawarcia małżeństwa w przyszłości, czyli do zawarcia następnej umowy.

Zaręczyny można było więc traktować jako przyrzeczenie narzeczeństwa.

W myśl Synodu Wrocławskiego nupturienti, w obecności proboszcza i trzech świadków, wyrażają wolę zawarcia w przyszłości małżeństwa. Fakt uczynienia w zaręczynach duchownego powodował częste sytuacje tego rodzaju, że strony zaczynały wcześniej pożycie małżeńskie bez formalnego aktu ślubu kościelnego sądząc, że poprzedni w zupełności wystarczy. W efekcie tego zaręczyny straciły swój formalny charakter i stały się jedynie porozumieniem nupturientów.

Kodyfikacja prawa małżeńskiego nastąpiła na Soborze Trydenckim. Sobór ten uchwalił „Dekret Tamesti” poświęcony prawu małżeńskiemu. Stwierdzono w nim, że małżeństwo jest sakramentem, powstającym przez zgodne oświadczenie woli nupturientów, złożone we właściwej parafii w obecności proboszcza i dwóch świadków. Postanowienia tego Soboru wchodzą w życie w Polsce w 1577r. Małżeństwa zawarte po tej dacie bez formy uznanej przez Sobór uznane były przez Kościół za tajne i nieważne. Ponieważ jednak Kościół zdawał sobie sprawę, że w pewnych warunkach dopełnienie warunków, jakie nałożył Sobór Trydencki nie jest możliwe, dlatego też w 1741 r. w papieskiej bulli „Sactis Vobis” dopuścił ważność małżeństw tajnych pod pewnymi warunkami i w szczególnych okolicznościach.

Na początku XIX w. Na ziemiach wchodzących w skład Księstwa Warszawskiego pojawiła się ponownie świecka forma zawierania małżeństwa, wprowadzona przez Kodeks Napoleona, który na mocy Konstytucji Księstwa obowiązywał na jego terenach od 5 maja 1808r.

Małżeństwo wg Kodeksu Napoleona.

KN traktuje małżeństwo jako transakcję rodzinną – majątkową. Aby do niej doszło musiałyby być spełnione przez nupturientów następujące warunki:

1. Zgoda rodziców (sic!) lub opiekunów, a jeżeli takiej zgody nupturienti nie mogli uzyskać to zobowiązani byli do dokonania tzw. Aktu uszanowania rodziców – czyli musieli zapytać rodziców lub opiekunów formalnie o radę w sprawie zamierzonego małżeństwa.

2. Musieli mieć ukończone:

- kobieta: 15 lat,
- mężczyzna: 18 lat.

PRZESZKODY MAŁŻEŃSKIE. I nie chodzi tu o urok osobisty przyszłych małżonków :)

Niekiedy istnienie pewnych okoliczności uniemożliwiało zawarcie ważnego małżeństwa. KN wymieniał następujące dwie grupy przeszkód małżeńskich:

1. **Przeszkody zrywające.** Jeżeli małżeństwo zostało zawarte mimo istnienia poniższych okoliczności to uznawane zostało za nieważne. Zaliczamy do tej grupy takie przeszkody jak:

-bigamia, czyli pozostawanie w ważnie zawartym związku małżeńskim

Dziennik Grodziski

Nr 17/06 (17)

JEDYNA V-ŚWIATOWA GAZETA UKAZUJĄCA SIĘ CODZIENNIE

Za ćwierć liberta

- błąd co do osoby, czyli mylne wyobrażenie o osobie z którą była wola zawarcia małżeństwa. Chodzi o inną zupełnie osobę, np. bliźniaki
- przymus. W obu postaciach: fizyczny i psychiczny.
- wiek
- impotencja
- pokrewieństwo w linii prostej, np. dziadek a wnuczka
- pokrewieństwo w linii bocznej do 4 stopnia, np. kuzyni
- wyższe święcenia kapłańskie

2. **Przeszkody wzbraniające**, czyli takie okoliczności, których zaistnienie nie pociąga za sobą uznania małżeństwa za nieważne, ale powodują oneniekorzystne skutki prawne dla małżonków. Usunięcie tych przeszkód powoduje konwalidację małżeństwa, jego formalne „naprawienie”. Do tych przeszkód zaliczamy przykładowo:

- różnica wyznań, ale była
- brak zgody rodziców lub opiekunów
- różnica stanu społecznego od XVI do XVIII wieku.
- w przypadku chłopów brak zgody Księcia, później pana.

Sam akt zawarcia małżeństwa dla jego ważności powinien spełniać następujące warunki:

- być zawarty przez urzędnikiem stanu cywilnego
- być poprzedzony zapowiedziami
- urzędnik musiał przyjąć zgodne oświadczenia stron o woli zawarcia małżeństwa i spisać akt ślubu.

W praktyce realizacja tych przepisów Kodeksu Napoleona, które dotyczyły sposobu i formy zawarcia małżeństwa wyglądała nieco inaczej. Podstawową trudnością była brak urzędników stanu cywilnego poza większymi miastami. W związku z tym, funkcje urzędników stanu cywilnego pełnili duchowni odpowiednich dla nupturienów wyznań. Kodeks Napoleona przewidywał również rozwiązanie małżeństwa przez rozwód. Rozwody orzekane były przez sądy państwowe, świeckie.

Kiedy przestaje istnieć Księstwo Warszawskie znaczna część jego terenów na mocy postanowień Kongresu Wiedeńskiego trafia do Królestwa Polskiego, w którym w dalszym ciągu obowiązuje KN. W roku 1825 r. uchylona zostaje księga I i część księgi III. W ich miejsce wprowadzony zostaje Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego. Przewiduje on, że małżeństwa powinny być zawierane w formie religijnej, stosownie do wyznania nupturientów. Zawarcie małżeństwa ma charakter religijny i wyznaniowy. O jego rozwiązaniu miały decydować sądy cywilne z tym, że w procesie rozwodowym musiał uczestniczyć tzw. **obrońca węża małżeńskiego** (urzędnik państwowy). W 1836r. został wydany Ukaz Carski „Prawo o małżeństwie”, który uchylił przepisy z 1825r.

Małżeństwo wg „Prawa o małżeństwie” z 1836r.

Tak jak Kodeks Napoleona wprowadzał **sekularyzację**, czyli **zeświedczał formę zawierania małżeństwa** i samą instytucję małżeństwa, tak „PrOM” desekularyzował ww. Małżeństwa miały być zawierane w formie religijnej, a sądownictwo w sprawach małżeńskich. Zostaje oddane w ręce sądów duchownych głównych wyznań. Ukaz ten uprzywilejowywał wyznanie prawosławne z tego powodu, iż w przypadku małżeństwa w którym jedna ze stron jest wyznania prawosławnego, a druga innego, wówczas właściwy jest sąd prawosławny. W przypadku wyznań niechrześcijańskich decyzje podejmował odpowiedni organ administracyjny.

„PrOM” obowiązywał na terenach byłego Królestwa Polskiego, aż do 1946r. kiedy to uchylił je dekret „Prawo małżeńskie”. Wszedł on w życie w styczniu 1946r. i obowiązywał do 1 października 1959r., kiedy to został uchylony Kodeksem Rodzinnym z 17.06.1950r., notabene identycznym dla Czechosłowacji. Kodeks ten utracił moc w nowy rok 1964r. kiedy wszedł w życie obecnie obowiązujący „Kodeks Rodziny i Opiekuńczy”.

Tekst obowiązującego KRiO można znaleźć pod [tym](#) adresem:

Małżeństwa dotyczy Tytuł I Działy I – V.

W dalszej części przybliżona zostanie kwestia stosunków osobistych i majątkowych małżonków. Czyli: obowiązku wierności, wspólnego pożycia oraz sprawy dotyczące posagu, wiana, wyprawy.

PeGie